

M. KRUŠLIN, *Pogled na Zagreb*, Zagreb, Moderna galerija

Tkalčičeve ul. u Zagrebu (1966, I. nagrada, s M. Kollenzom), novoga centra Karlovca (1979, I. nagrada, s M. Hrzićem, D. Manceom, V. Neidhardtom), za rješenje bloka Jukićeva – Savska (1984, II. nagrada s M. Hrzićem i D. Manceom), urbanističko rješenje platoa Pila i Ploča u Dubrovniku (1990, I. nagrada s D. Milasom, D. Manceom i M. Salajem).
 LIT.: A. Pasinović, *Istrgnuti smisao*, ČIP, 1973, 243. – Ž. Čorak, *Umrijeti u Zagrebu*, ibid., 1986, 398. – *Arhitektura u Hrvatskoj 1945–1985*, 1986, 196–199. – Urbanistički institut SR Hrvatske 1947–1987, Zagreb 1987. – *Krematorij Mirogoj*, Zagreb 1987. – Z. Jurić, *Hrvatska arhitektura 80-ih godina*, *Arhitektov bilten* (Ljubljana), 1988, 97–98. – *Isti*, *Arhitekti* Marijan Hrzić, Zvonimir Krznarić, Davor Mance – između kasne arhitekture internacionalnog stila i akademske memorije neoklasicizma (katalog), Zagreb 1991. – I. Maroević, *Zagrebačka arhitektura osamdesetih godina*, *Radovi IPU*, 1992, 16. – Lj. Domic, Zvonimir Krznarić, *Kontura* 1993, 17–18. – M. Šigir, *Životna injekcija Umjetničkom paviljonu*, ibid., 1993, 20. J. M. M.

KUBA, Ludvig, slikar i muzikolog (Podčbrady, Češka, 16. IV. 1863 – Prag, 20. XII. 1956). Slikarstvo je učio na akademijama u Pragu i Münchenu (A. Ažbè). U Bosnu je došao 1892. radi slikanja i proučavanja narodnoga glazbenog stvaralaštva. Radio je u ulju i akvarelu u plenerističkoj maniri vedute, krajolike, portrete i žanr-prizore iz Hrvatske i susjednih zemalja. Suradivao je u »Nadi« (1894–1903).

LIT.: H. Dizdār, *Češki melograf i slikar Ludvig Kuba i njegov rad u Bosni*, *Glasnik Arhiva i Društva arhivskih radnika Bosne i Hercegovine*, 1964–65, 4–5. R.

KUBIZAM, smjer u eur. slikarstvu koji se pojavio oko 1907. u Francuskoj (P. Picasso, G. Braque). Za razliku od impresionističke opsjednutosti bojom i svjetlom, kubisti (pozivajući se na Cézannea) racionalnim i metodičnim postupkom grade čvrsto modelirane figure i egzaktan prostor, ističući trodimenzionalnost predmeta i geometrijsku određenost linija. Posebnu je važnost za kubiste imao studij crnačke plastike, koja im je otkrila snagu i izražajnost jednostavnih, sažetih oblika. Utjecaj toga smjera osjetio se i u razvoju kiparstva i arhitekture prvih desetljeća XX. st. U nas

nije bilo kritičke svijesti o kubističkoj poetici, nego se stil usvajao ponajprije intuitivno. Naši su slikari do kubizma dolazili uglavnom tragom Cézanneove umjetnosti, čiji se utjecaj osjeća već unutar tzv. münchenškoga kruga, a posebice u djelu M. Kraljevića poslije njegova dolaska u Pariz 1911. Slikar V. Foretić boravi u Parizu 1902–14, prijateljuje s Arhipenkom i Zadkinom i objavljuje kubističke karikature u listu »Mercure de France«. U nas je o kubizmu najranije pisao B. Lovrić. Prije I. svj. r. u Parizu je boravila i dubrovačka slikarica Helena Dorotka, koja je (s M. Wasilleff) držala neko vrijeme »otvoreni atelje« na Montparnasseu, u koji su 1913–14. zalazili Léger, Delaunay, Matisse, Picasso i Van Dongen. Dorotka je tih godina s franc. i rus. kubistima izlagala u Moskvi. Rani crteži M. Tartaglie (»Fetiš«, »Dva akta«) izdvojeni su pokušaj sinteze utemeljene na kubizmu. Premda se ne može dovesti u vezu s kubističkom metodom, umjetnost »medulicevac« po nekim osnovnim obilježjima (konstrukcija ploha u volumenu, zatvoreni oblik, komponiranje masama i istaknuta plastičnost) pojavljuje se ne samo kao element plastičnoga sustava kipara (I. Meštrović) nego i slikara (M. Rački, T. Krizman, V. Becić, J. Kljaković), a utjecala je na morfologiju hrv. »kubokonstruktivizma«. To je bilo vidljivo na izložbama Proljetnoga salona krajem drugoga i poč. trećega desetljeća u djelima M. Tartaglie, V. Gecana, J. Mišea, M. Trepšea i V. Varlaja. U Pragu, koji je bio drugo važno središte kubizma, boravili su u razdoblju 1915–24. kraće ili dulje vrijeme M. Uzelac, V. Varlaj, V. Gecan, M. Trepše, K. Ružička, O. Postružnik te I. Režek.

Utjecaj kubističkih teorija na naše umjetnike osobito je snažan u trećem desetljeću, kada se znatan dio slikarskoga pomlatka orijentirao na pedagogiju koja je akademizirala kubistička iskustva. U Akademiji A. Lhotea u Parizu povremeno borave S. Šumanović (1920/21. i 1925–28), O. Postružnik (1924/25), S. Glumac (1925/26), S. Aralica (1926/27),

Z. KRZNARIĆ, M. HRZİĆ i D. MANCE, *Krematorij u Zagrebu*

S. ŠUMANOVIĆ, *Tri ženska akta*. Zagreb, Moderna galerija

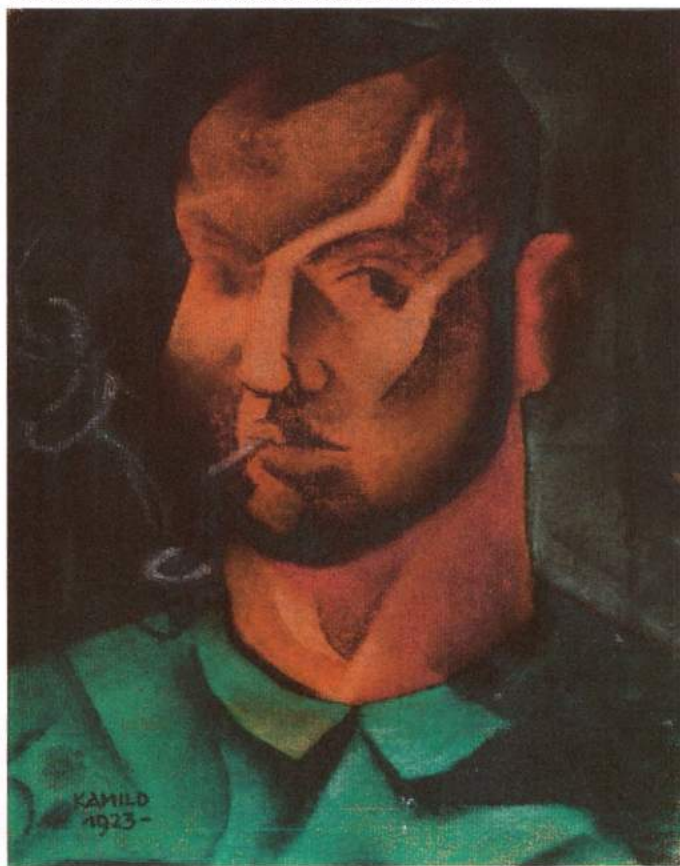
S. KOVAČIĆ-TAJČEVIĆ, *Kupač*. Zagreb, Galerija suvremene umjetnosti

V. GECAN, *Gitara*. Zagreb, Galerija suvremene umjetnosti

Vera Nikolić-Podrinjska (1926/27), I. Lučev (1927/28), Stanka Lučev-Radonić (1927/28), S. Kovačić-Tajčević (1926/27. i 1928–31), A. Kaštelančić (1937/38) i V. Dimitrijević (1938/39). Lhoteova teorija i umjetnost različito su djelovale na njegove učenike i suradnike. Nekima od njih (Kaštelančić, Aralica) njegov intelektualizam nije mogao zamijeniti čari lirske i kolorističke impresije, dok S. Šumanović pod njegovim utjecajem dosiže najvišu točku apstrakcije predmeta i konceptualizacije slike.

K. RUŽIČKA, *Autoportret*. Zagreb, Galerija suvremene umjetnosti

N. KUČAN, B. BABIĆ i V. KUČAN,
robna kuća u Rijeci

Drugi umjetnici, prethodnim iskustvima više povezani s lik. baštinom zavičajne sredine, ili su postupno napuštali lotovske poučke ili su ih prilagođivali svojim osobnostima. Kod toga posebno valja uzeti u obzir prepletanje kubističkih i ekspresionističkih poetika u umjetnosti naših sredina u drugom i trećem desetljeću; to nije bilo tek istodobno postojanje dvaju morfoloških nizova nego i interferencijski proces iz kojega u najsretnijim stvaralačkim trenucima Gecana, Uzelca i Šumanovića proizlaze karakteristične sinteze. S naslijeđem »kiparskoga jezika« I. Meštrovića i »pikturalne arhitekture« V. Becića na najširoj cézanneovskoj podlozi naši »kubisti« uvažavaju čistoću i objektivnost oblika i konstruktivne načine komponiranja, ali u tu racionalnu mrežu zapleću nagoni, ekspresionistički subjektivizam. Tako je na cézanneovskom temelju ostvareno jedinstveno križanje kubizma i ekspresionizma. Naša se inačica kubizma (kubokonstruktivizam) u morfološkom značenju pojavljuje kao sintetička umjetnost koja je u težnji za naglašavanjem vanjske geometrije predmeta došla do skulpturalne forme izražene u trodimenzionalnoj projekciji prostora (izuzetak su Gecanove kubističke slike s kraja 30-ih godina). Većina je slikara toga smjera zadržala prevlast volumena nad površinom, odn. prevlast oblika nad bojom.

Utjecaj kubizma odrazio se u nas na tendenciju pročišćavanja forme u nastojanju da se dosegne »ekspresivnost geometrije« (A. B. Šimić) ili onaj umjetnički ideal kojega se suština može označiti kao težnja za objektivnim i konstruktivnim slikanjem realnosti. Kubistički elementi mogu se naći i kod umjetnika koji se svojim morfološkim značajkama uklapaju u tendencije konstruktivizma (J. Seissel), ekspresionizma forme (R. Venucci, D. Tiljak, J. Tomić, Tomljenović, O. Mujadžić, J. Miše, V. Becić, J. Plančić, Z. Šulentić) ili neoklasicizma (I. Režek, S. Šumanović, M. Uzelac). Kubistička i postkubistička poetika, primjenjivana u našoj umjetnosti gotovo uvijek individualno, utjecala je na oblikovanje stilskih osobitosti pojedinih tendencija koje su, kao genetske cjeline, označavane u kritici pojmovima objektivno-konstruktivni pravac, plastični, euclidovski, konstruktivistički stil, novi realizam, konstruktivno slikarstvo, postkubizam ili kubokonstruktivizam. Mnoge od tih pojava potječu od lokalnih tradicija, te, u prvome redu, od kubizma, čija su temeljna načela naši umjetnici subjektivno preoblikovali. To je razdoblje kada se u nas razvio ukus za čistu plastičnu formu koja ponekad doseže razinu apstrakcije, ali je češće ostvarena kao sinteza kubističkih ideja i vizije ekspresionizma.

LIT.: B. Lovrić, Novi smjerovi u slikarstvu, Savremenik, 1912, 6. — A. B. Šimić, Slikarstvo i geometrija, Književnik, 1926, 2. — M. B. Protić, Treća decenija — konstruktivno slikarstvo

(katalog), Beograd 1967. — G. Martin-Mery i K. Ambrozić, Andre Lot i njegovi jugoslovenski učenici (katalog), Beograd 1974. — V. Maleković, Kubizam i hrvatsko slikarstvo (katalog), Zagreb 1981. VI. Mě.

KUBUS, klasicistički spomenik iznad Karlobaga na Velebitu (927 m), u obliku velike kamene kocke na četiri kamene kugle, nazvan i *Ura*. Podignut je 1846. u spomen gradnje ceste Gospić — Karlobag (J. K. Knežić).

KUČAN, Ninoslav, arhitekt (Breza kraj Rijeke, 22. V. 1927 — Vidova Gora, 22. VIII. 1994). Završio je studij arhitekture na Tehničkom fakultetu u Zagrebu (1951). Djeluje u Skoplju, Zagrebu (1953–66), Njemačkoj, a od 1970. u Rijeci. Istaknuti je predstavnik onoga smjera u hrv. arhitekturi koji oko 1960. najavljuje otklon od strogoga funkcionalističkoga idioma. U njegovim se djelima na osobit način spajaju racionalni, analitički projektantski postupak i visoki stupanj likovnoga senzibiliteta, što dolazi do izražaja u izvornoj i često veoma maštovitoj artikulaciji pročelja. Projektirao je Radničko sveučilište »Moša Pijade« — danas Otvoreno sveučilište (1961, s R. Nikšićem), paviljon konfekcije u Praškoj ul. (1968, s A. Dragomanovićem — izgorio 1981) i Palaču pravde (1960–70), sve u Zagrebu, robnu kuću na obali u Rijeci (1974, s B. Babićem i V. Kučan), sistem telefonsko-telegrafskih centara, od kojih se ističu oni na Kozali u Rijeci (1975, s V. Antolovićem), i na Sušaku (1976) te u Umagu (1983). Autor je arhitektonsko-urbanističkoga rješenja naselja Krnjevo u Rijeci za 20. 000 stanovnika (1982), te projekata za obnovu kazališta u Rijeci i Osijeku, zabavnoga centra u Novalji (1982), sportskoga centra »Straško« (1983) na Pagu te centra »Zamet« u Rijeci (1984).

LIT.: I. Maroević, Arhitektura sedamdesetih godina u Hrvatskoj, Arhitektura, 1981, 176–177. — Arhitektura u Hrvatskoj 1945–1985, ibid., 1986, 196–199. — T. Odak, Pregled stambene arhitekture u Hrvatskoj 1945–91, ibid., 1989–91, 208–210. Ž. D.

KUČERA-BUCHMEISTER, Lucie, slikarica (Tarta, Estonija, 16. VIII. 1890 — Pariz, 26. VIII. 1930). Slikarstvo učila na Umjetničkoj školi u Rigi (J. Rosenthal, T. Kraus). Usavršavala se u Petrogradu. Za vrijeme I. svj. r. doselila u Zagreb; izlagala je u Salonu »Ulrich« 1916. Slikala realističke portrete izražajnoga crteža i kolorita. Sudjelovala na izložbi Međunarodnoga ženskoga umjetničkoga kluba u Londonu (1927), te na izložbama Kluba likovnih umjetnica (od 1928) u Zagrebu i dr. P. C.

KUČINA, Vladimir, keramičar (Zagreb, 18. XII. 1940). U Zagrebu završio Školu primijenjene umjetnosti (S. Skopal) te Akademiju 1965 (R. Goldoni). Radi dekorativnu keramiku (tanjuri, ploče) i keramoskulpturu nadahnut našom narodnom tradicijom. Crtež i boja (zaboravljena tehnika slaganja glazure na glazuru) osnovna su obilježja njegove keramike; radi i